

Rausa

**Strijtem,
één open
monument**

Open zondag
12 sept. 2021
Monumentendag

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Negende jaargang nr. 5 september 2021

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier, Luc
Van Liedekerke, Ronny
Geeroms, Amy Roosens,
Fotografenvereniging
Roosdaal (Norbert Verbe-
stel, Louis Van Eenoo, Leo
Van Vreckem, Jan De
Mont, Jean-Pierre Vermei-
ren),

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

*Deze publicatie kon gerealiseerd worden dankzij de steun van
het Gemeentebestuur van Roosdaal en de Cultuurraad.*

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december
2020 abonneren voor de volgende jaargang. **In de
loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte
abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen, is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Strijdplaats
Blz. 4	Strijtem, één open monument
Blz. 5	Strijtemse Kapellekensbaan
Blz. 7	Strijtemse herder
Blz. 8	Omwille van de smeer...
Blz. 10	Strijtemse architectuur
Blz. 11	Strijtemse landschappen
Blz. 14	De heksen van de Zeven Beuken
Blz. 18	De erfgoedherfst

Op de voorpagina: de torenspits van de Strijtemse kerk.
Foto van Norbert Verbestel (Fotografenvereniging Roos-
daal)

Het is haast een cliché geworden in interviews met sportlui die voor een zware, vrijwel kansloze opdracht staan: wanneer de intrinsieke kwaliteit van de sporter of zijn/haar volledige team objectief gezien onderdoet voor dat van de tegenstander, dan rest enkel het echte strijdershart te tonen om ook maar enigszins kans te maken op de zegepalm.

Dat strijdershart dicht ik ook de Strijtemnaars toe. Een dorpsnaam die met 'Strijt' begint, dat kan geen toeval zijn, was mijn eenvoudige gedachtengang. Ook al is het een flauw allitererend afkooksel van het betere Suske en Wiske-album, 'De Strijders van Strijtem' klonk me niet onaardig in de oren. Meer zelfs, bij een alliteratie dienen enkel de beginmedeklinkers dezelfde te zijn, maar in mijn beginrijm worden de vier beginletters, medeklinkers en klinkers, herhaald. Mocht er ooit een Strijtems beeldverhaal, naar analogie met dat van de Dikke van Pamel, gemaakt worden, deze werktitel bied ik alvast aan.

Welke strijders en helden zouden dan hun plaatsje verdienen in dit Strijtemse beeldverhaal? De zeven heksen, doodgeknuppeld en begraven onder de zeven beuken aan de kapel met diezelfde naam? De roemruchte, eigenzinnige pastoor Cuylits die zijn eigen strijd voerde, voor zijn volk en zijn kerk, eerst met en later tegen priester Daens? De Britse kapitein Mercer die op weg naar de slag te Waterloo in 1815 met zijn afdeling een tijdlang ingekwartierd werd in Strijtem en het dorpsleven uitgebreid (en vanuit erfgoed-oogpunt zeer waardevol) documenteerde? De arme bevolking die - zoals op veel plaatsen - een waar gevecht diende te leveren om de langstreckende legers van voldoende proviand te voorzien? De onschuldige Strijtemnaars die in oktober 1918 het slachtoffer werden van het Duitse bombardement op en rond het kasteel van burgemeester de Failly? Of meer hedendaags, de literaire hoogstandjes van Bert De Corte of Ivo Van Strijtem? En hiermee is de lange kandidatenlijst nog lang niet uitgeput!

Toponymie en etymologie, ook al boeit het me mateloos, ik heb er maar weinig kaas

van gegeten. Toch was ik verheugd te ontdekken dat in mijn haast kinderlijke rijmelarij een bron van waarheid schuilt: het heim of de plaats van de strijd, wordt als verklarende oorsprong voor Strijtem vermeld in het Etymologisch Woordenboek van het Nederlands¹.

Vandaag, 12 september 2021, is Strijtem - gelukkig - geen strijdplaats, maar dé ontmoetingsplaats voor de Open Monumentendag, het grootste culturele eendagsevenement van Vlaanderen. In de Strijtemse pastoretuin (of bij regenweer in GC Het Koetshuis) leert u meer over de geschiedenis van Strijtem, beleeft u mysterieuze vertellingen van op de eerste rij, of geniet u van poëtische en muzikale momenten. U maakt er kennis met vele van de kandidaten die hun rechtmatige stekje kunnen opeisen in het - voorlopig - denkbeeldige beeldverhaal 'De Strijders van Strijtem'.

We wensen u een boeiende, leerrijke en ontspannende dag toe!

Bart Caulier
Voorzitter Erfgoed Rausa

1 M. Philippa, F. Debrabandere, A. Quak, T. Schoonheim en N. van der Sijs, Amsterdam, 2003-2009.

Detail uit een glasraam van de Strijtemse Sint-Martinuskerk

Strijtem, één open monument

Één van de grote verdiensten van de jaarlijkse Open Monumentendag is uiteraard dat een aantal monumenten letterlijk worden opengesteld voor de bezoekers. Een kasteel, een ruïne of een exclusieve villa waarvan je anders enkel in de verte of tussen het gebladerde van een haag een glimp kan opvangen, zwaait voor één dag de deuren wijd open.

In Roosdaal hebben wij op dat gebied al een mooi parcours afgelegd. Het wordt echter steeds moeilijker om eigenaars van uitzonderlijke bouwwerken bereid te vinden om de erfgoedliefhebbers een inkijk te geven in hun patrimonium. Zo hebben wij in extremis dit jaar onze plannen om een merkwaardig Strijtems gebouw in de kijker te zetten, moeten wijzigen. Maar, geen nood! Eigenlijk is Strijtem op zich één groot monument. Want, wat is immers de betekenis van 'een monument'? Het onvolprezen *'van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal'* omschrijft het zo:

Monument: (o.; -en) *iets dat blijft bestaan, dat de herinnering aan iets of iemand doet voortleven.*

Aan dat soort voortlevende herinneringen hebben we in Strijtem geen tekort. Wie zich de moeite getroost om even van de geasfalteerde banen af te wijken, kan langs de veldwegels de sfeer opsnuiven van een ver

en bijna vergeten agrarisch verleden. Langs de klaterende beekjes die zich kronkelend een weg banen door drassig bosgebied kun je bij valavond met wat (on)geluk de mysterieuze schimmen ontwaren van dolende geesten die zich enkel nog in deze door moeras en bramen overwoekerde gebieden durven begeven. Wie zich wat ongemakkelijk voelt in deze wilde flora, kan berusting vinden door schietgebedjes prevelend de talloze kapelletjes op te zoeken die, al dan niet in lamentabele toestand, staan te wachten op de steeds zeldzamer wordende devote zielen. In hun stenen herinnering mijmeren zij over de tijd waarin grote scharen zingende en biddende parochianen zich verzamelden rond hun met bloemen en linten getooide heiligenbeelden.

Strijtem koestert ook zijn artistieke relicten: herinneringszuilen aan gerenommeerde dichters, merkwaardige religieuze kunst in de Sint-Martinuskerk, boeiende pareltjes van burgerlijke architectuur met als kers op de taart het Koetshuis, intussen een topbestemming voor cultuurbeleving in het Pajottenland.

De creatieve leden van Fotografenvereniging Roosdaal spelen in deze brochure de hoofdrol. Op het gepaste ogenblik, vanuit de juiste hoek, met de ideale lichtinval klikken en dan het resultaat met technische kennis bewerken. Die combinatie heeft gezorgd voor de vele mooie beelden die we op de volgende bladzijden afdrucken.

Foto: Norbert Verbestel

De Strijtemse Kapellekensbaan

“Waar men gaat langs Vlaamse wegen...” hoe enthousiast en devoot werd het vroeger gezongen. De overvloed aan kapelletjes is intussen ook al verleden tijd. We zouden eens moeten opzoeken wat er in Erembodegem nog overblijft van de Kapellekensbaan van Louis Paul Boon. In Strijtem weten we zeker dat je nog een heuse tocht zou kunnen ondernemen. Overigens wordt in onze gemeente serieus werk gemaakt van de zorg om dit religieus erfgoed. Yves Van Schepdael, Flor Van Nuffel, Dirk Evenepoel en Jozef Van Langenhove hebben de voorbije jaren zo goed als alle kapellen (en aanverwanten) in kaart gebracht en beschreven. De voorbije maanden hebben zij professionele hulp gekregen van historica Anne-Mie Havermans die in opdracht van de Erfgoedcel Pajottenland-Zennevallei onze gemeente heeft doorkruist en een indrukwekkende inventaris heeft samengesteld die binnenkort zal prijken op de officiële lijst ‘Kapellen in Vlaanderen’. Ook het gemeentebestuur heeft al initiatieven genomen door effectief over te gaan tot restauratie (vb. Sint-Jozefkapel, Turfput). Een hoopvolle evolutie, zowaar! Maar laten we nu even een tocht doen langs enkele Strijtemse kapellen...

Sleest. Foto Norbert Verbestel

Broekstraat. Foto Leo Van Vreckem

Nieuwkambaan. Foto Louis Van Eenoo

Gevelkapel Daalbeekhoeve. Foto WE

Zevenbeukenstraat-Lostraat. Foto Norbert Verbestel

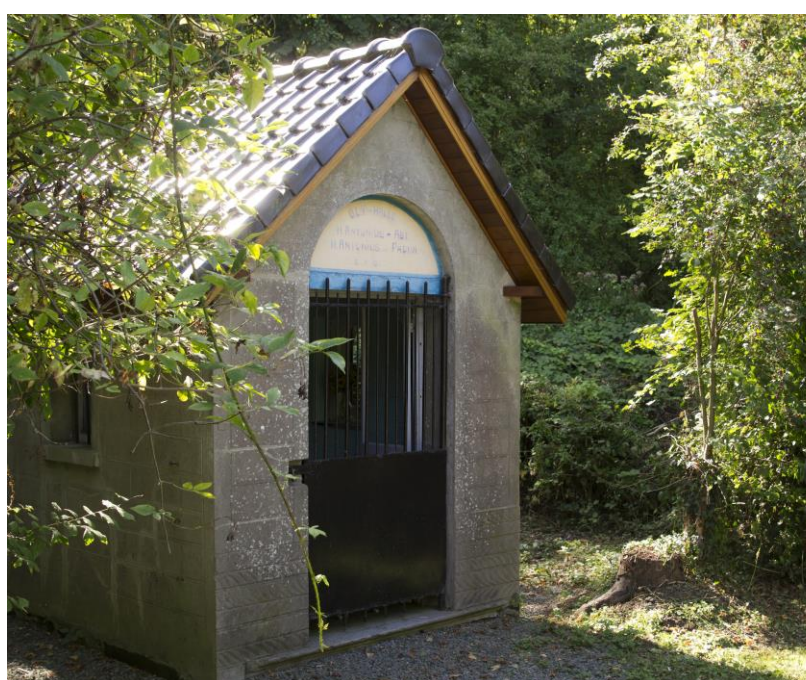

Bundermeers-
Heilbeekweg
Foto WE

Gevelkapel Kleem-
straat
Foto WE

Sint-Antonius met zijn varken. Strij-
templein. Foto WE

Heidestraat. Foto Louis Van Eenoo

Strijtemse herder

Wie nog aan een publicatie wil beginnen over de geschiedenis van Strijtem, die gaat wel heel hard moeten zoeken om een onderwerp te vinden dat nog niet werd beschreven door Luc Van Liedekerke. Toch moeten we binnenkort in ons boekenrek nog een plaatsje vrijmaken voor een nieuw werkstuk. Samen met zijn broer Maurits schreef hij de ultieme biografie van een van de merkwaardigste bewoners die het dorp der waterdrinkers ooit onderdak heeft geboden: pastoor Paul Cuylits. Op 160 pagina's vertellen de schrijvende broers het verhaal van een bevlogen zielenherder, rijkelijk geïllustreerd met nooit eerder getoond fotomateriaal en archiefstukken.

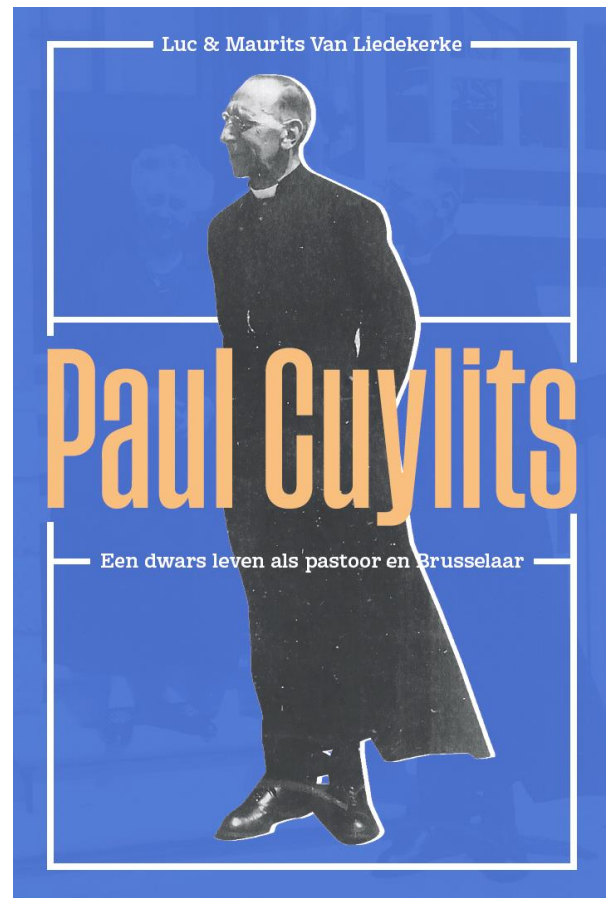
Zij beschrijven zijn methodiek om ingewikkelde religieuze zaken op een kunstzinnige manier uit te leggen via glasramen, prentenbehang enz.

Maar ook zijn sociale ingesteldheid wordt uitgebreid belicht. Want al naargelang de plaats (onderwijs, platteland, stad) waar hij zijn taken uitoefende, toonde Cuylits onverbloemd zijn overtuiging. Hij had een uitgesproken mening over de sociale woningnood, en moeide zich actief in de strijd tegen de Duitse bezetter (WOI). De auteurs plozen onder meer de correspondentie uit die zich in het Vaticaan Archief bevindt.

In de nieuwe publicatie over Cuylits wordt ook de familie waartoe de pastoor behoorde uitvoerig toegelicht. Beginnende bij de gemeente Arendonk, waar de wieg van de Cuylitsen stond, over Antwerpen waarnaar zijn voorvaders uitweken tot Brussel waar zijn ouders zijn terechtgekomen en hun familie hebben gesticht.

Ook enkele leden van die familie komen in beeld, omdat ook zij meer dan 'speciaal' waren.

Het boek krijgt een feestelijke voorstelling in de schouwburg van GC Het Koetshuis op zondag 24 oktober om 15:30uur. Je mag er gratis naartoe, maar je moet wel reserveren via luc.van.liedekerke@outlook.com of 054 26 00 37. Je kan tot 1 oktober ook intekenen aan de voorintekenprijs van 25 euro (na de voorstelling bedraagt de prijs 30 euro, portkosten + 6 euro.) Rek.nr. BE06 0630 0933 0122.

Om al een beetje in de sfeer te komen commentarieert Bart Caulier op de volgende bladzijden een oud persbericht over het conflict tussen Daens en Cuylits.

Om der wille van het smeer, likt de kat de kandeleer

Soms zijn mensen bereid dingen te doen die ze eigenlijk niet prettig vinden, als ze denken dat ze daar uiteindelijk voordeel bij hebben. Dat is de betekenis van het spreekwoord in de titel. Het is ook de insteek van een venijnige tirade die gepubliceerd wordt in De Denderbode van 4 mei 1902, bijna een maand na de - op vraag van pastoor Cuylits - verstoorde bijeenkomst van Daensisten te Strijtem op 6 april!

In april diende De Denderbode reeds een open brief, van de hand van Daens, te publiceren die geen spaander heel liet van de Strijtemse pastoor. De krant reageerde met een heftig wederwoord, en pastoor Cuylits dreigde er mee Daens en zijn krant voor de rechter te slepen. In die verhitte sfeer zet dit vlammende artikel nog eens alle argumenten op een rijtje waarom beide geestelijken elkaar het licht in de ogen niet gunden.

Brabanders ! Leest en overweegt !

Gij zijt dus niet tevreden over de manier waarop de oude en jeugdige kwezels van Strythem u onthaald hebben en uw aftocht was geen zegetocht zoals gij het uw goedwillige lezers tracht wijs te maken. 't Is waarlijk spijtig.

Maar is het wel aan mij te wijten? Dat de eenvoudige zielen u een les van het evangelie hebben toegepast? Een les die ik hen uitlegde en die gij waarschijnlijk ook toen ge nog in het klooster was, de ware gelovigen of uw studenten hebt voorgehouden. Een les waarin ons Heer spreekt van de slechte herders en schijnheiligen die hij wolven in schaapsvel noemt.

Zij hebben dus gepeinsd, die eenvoudige mensen, dat een man die een toga draagt, die hij in geweten niet mag dragen, die te Brussel heult met de socialisten, die op de buiten met de dwarsliggers en de verdwaalden aanspant, die men meer in de herbergen ziet

dan in de kerk, die eerst ongehoorzaam was aan zijn overste en daarna zijn bisschop, die gedurig spookt op de rijken en op de priesters, die aan het volk slechts van rechten doch nooit van plichten spreekt; zij hebben gepeinsd, die brave mensen van Strythem, dat gij een van die wolven waart en daarom riepen ze: 'De wolf! De Wolf!'. Hadden zij ongelijk? Dat ieder rechtschapen man oordeelt!

Gij verwijt mij ten tweede u vroeger geholpen te hebben in de strijd te Aalst. Dat is waar, ik heb eertijds heel goed gekend en veel geholpen een zekere priester Daens - die me wel dankbaarheid verschuldigd is - en het spijt mijn niet zulks gedaan te hebben, omdat ik toen geloofde, in de eenvoudigheid van mijn hart, dat het een braaf man was die onrechtvaardig vervolgd en gelasterd werd.

Ik geloofde, hoe onnozel ik was, dat die man als enig doel had het werkvolk tegen het socialisme te vrijwaren en voor hun tijdelijk en eeuwig welzijn te zorgen. Doch gij, die u met politiek bezig houdt weet wel dat beloven en geven geheel verschillend zijn.

Ik geloofde toen dat die volksredenaar een goede soldaat van Jezus Christus zou geweest zijn, in de strijd voor het werkvolk en daarom heb ik hem ondersteund door mijn beurs en de invloed van mijn vrienden, om hem het priesterkleed ongeschonden te bewaren.

In deze strijd heb ik veel geleden en een pastorie in een klein dorp, verloren in het hopland, was mijn beloning.

O uitzinnige dat ik was! Ik werkte voor een zekere Adolf Daens, die slechts aan zijn toog houdt tot oogverblindings, die de vriend der socialisten is en in al de dorpen waar hij voet zet, niet alleen niemand bekeert, maar ook overal de vrede verstoort.

Ik heb me dus bedrogen, omdat ik niet genoeg op mijn hoede was tegen de sluwheid van een uitgelopen pater.

Maak u er dus geen kwaad bloed in, Mr. Daens, dat zelfs de kinderen u hier herkend hebben onder uw masker. Het is dus tijd elders uw kans te wagen. Te Aalst heeft men u reeds van kant gezet, te Brussel zal men welhaast van u niet meer willen horen. Tracht dus nog eenvoudige mensen te zoeken, onnozelen genoeg om te geloven dat u voor hun geluk en niet voor de 4000 fr werkt. 'Om der wille van het smeer, likt de kat de kandeleer.'

Na deze lange opsomming, eindigt de donderpreek met een hard slotwoord dat helemaal illustreert hoe diep het water tussen beiden is geworden:

'Om te eindigen, geef ik u nog een raad als oude vriend. Tracht te doen vergeten dat er een priester Daens bestaan heeft. Nu de ziekte en de grijze haren u al eens moeten doen nadenken, tracht het verleden te doen vergeten met boete te doen in een klooster opdat Jezus ook over u de schrikkelijke woorden over Judas, de eerste afgevalen priester, niet zou laten horen: 'Het ware beter dat hij nooit het daglicht had gezien.'

Bart Caulier

En omdat we het toch over Goede Herders hebben, leek het ons gepast om deze goede Strijtemse 'schaapherder' af te beelden.

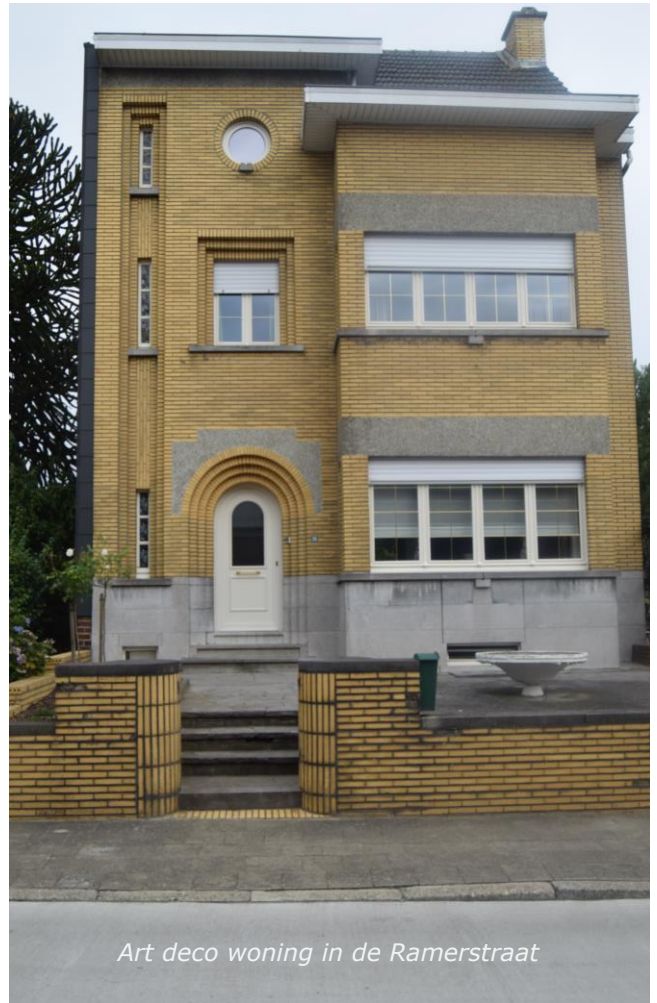
Foto Norbert Verbestel

Strijtemse architectuur

Architectuur hoeft niet extravagant te zijn. Niet alle regels van de heersende trends moeten gevolgd worden. De criteria die je moet hanteren om een bouwset mooi of lelijk, functioneel of comfortabel te vinden, verschillen van persoon tot persoon. Dat er in Strijtem huizen staan die iedereen kunnen bekoren staat vast. Zomaar een paar voorbeelden uiteenlopende voorbeelden. (WE)

Sober maar stijlvol lijnenspel in het oude gemeentehuis van Strijtem

Art deco woning in de Ramerstraat

Woning in eclectische stijl (Broekstraat)

Strijtemse landschappen

De natuur is uiteindelijk het ultieme monument. Onze fotografen legden enkele idyllische plekjes vast op de gevoelige plaat.

Strijtem vanaf de Heidestraat. Foto Jean-Pierre Vermeiren

Kapel van de Zeven Beuken. Foto: Leo Van Vreckem

*Twee foto's van Jan De Mont:
Boven: pad in de Grooten Bosch
Rechts: zicht vanaf de Heidestraat
Ook de foto op de laatste pagina
is van Jan. Het is een zicht
op de boomgaard van
het Strijtemse kasteel*

Wat het beeld van Christus de Verlosser is voor Rio de Janeiro, is het Kristus Koningbeeld (met K!) voor Strijtem. Foto Louis Van Eenoo

De heksen van de zeven beuken

Ge moet toch oppassen als ge iets hoort vertellen. Ge kunt natuurlijk niet van alles op de hoogte zijn, maar mijn achterkleindochter liet mij onlangs een verhaaltje horen op haar 'aapad' (of hoe heet dat spel eigenlijk?) en daar vertelde een jonge gast de legende van de heksen van de Zeven Beuken. 't Was zeer schoon voorgelezen, maar het was verre van de waarheid. Als er nu één zaak is waar ik het fijne van weet, is het toch wel dat geval van de zeven beuken zeker? In dat vertelsel kwamen de vrouwen er weer eens heel slecht uit, maar ik kan u verzekeren dat het helemaal anders is gelopen en als ge mij vraagt hoe ik dat zo zeker weet, dan is het omdat één van die vermeende heksen mijn betbetovergrootmoeder was. Zij heeft haar verhaal verteld aan haar oudste dochter en zo is dat nu al zeven generaties overgeleverd van moeder op dochter. Ik kan u verzekeren dat het allemaal sterke vrouwen waren. Daar zaten nogal wat schoolmistessen bij (zoals ik) die alles proper hebben opgeschreven.

Mijn overgrootmoeder (Maria-Anna Serbranckx, °1817 - †1910) heeft zelfs nog les gekregen van Barbara Lindemans in het chique pensionaat van Ledeberg. En het was deze 'meter Anneke' die het verhaal van haar grootmoeder heeft genoteerd: Lijsbeth Jacobs (°1750 - †1792) die getrouwd was met Gillis Mattens, naar 't schijnt een hoge officier in het leger van keizerin Maria-Theresia. Zij woonden een tijd met hun enige dochter in een vleugel van het kasteel van de barones in Strijtem.

*Bewerking van een tekening
van L. Frisco, begin 1800*

Volgens de aantekeningen van mijn betbetovergrootmoeder had haar man een koffer vol decoraties, maar was hij vooral sterk in de jacht naar al wat een rok droeg. Als er in de buurt een of ander te vieren viel, dan was hij van de partij. Samen met een kliek van zes andere Strijtemse prominenten, waaronder de zoon de barones (een kanunnik die te dom was om bisschop te worden, maar te rijk om pastoor te zijn). Verder waren daar ook nog Basilius Moons, een edel-smid, Livinus Ots, de rentmeester op 't Hof ten Brucken en enkele dikke pachters. Het belangrijkste wat hen bond was een laveloze dorst, minachting voor de gewone boerkens van Strijtem en het verwaarlozen van echtelijke trouw.

Dat ging natuurlijk niet op voor de kanunnik, maar die had dan wel zijn meid om te terroriseren. Die meid heette Elisabeth De Pauw, zij was een weesmeisje van 't Sleest, dat door haar eerwaarde baas alles behalve netjes werd behandeld. Zij moest er onder andere voor zorgen dat zij alles klaar maakte voor de maandelijkse godsdienstige oefening die de kanunnik hield voor de echtgenotes van zijn elitair clubje. Hij overdonderde die dames tijdens deze sessies met donderpreken over de straffen des hels die hen te wachten stond, indien zij onkuise gedachten in hun hoofd lieten opwellen of wanneer zij zich niet onderdanig zouden gedragen tegenover hun 'echtgenoten'. Het was een subtiële manier om deze vrouwen onder de knoet te houden.

Dat de heren zelf het helemaal niet nauw namen met die echtelijke trouw en dat zij in een bezopen bui vaak overgingen tot kloppen en slaan, daar werd met geen woord over gesproken. Isabelle, de vrouw van Basilius, was op een keer, nadat zij door de smid bont en blauw was gesmeten, in haar wanhoop bij de kanunnik te biechten geweest en had bij de eerwaarde haar klachten gedaan over haar man. Een dag later had die het al overgebrieft en kreeg Belleke een dubbel pak slaag van de woeste Moons.

Het zag er hopeloos uit voor deze getormenteerde dames tot die ene keer...

Toen de zes vrouwen, samen met de meid van de kanunnik, weer eens in de kasteelkapel waren verzameld en gelaten wachtten op een daverend sermoen. Was de geestelijke het vergeten, of hadden zijn spitsbroeders een verkeerde afspraak gemaakt, we weten het niet. Wat wel vast staat is dat de dames daar stil zaten te wachten in het halfduister. Het was hen streng verboden om met mekaar te praten, maar toen na een uur nog geen kanunnik kwam opdagen, liet Betje, de meid, zich ontvallen dat ze dacht "Dat haar eerwaarde meester waarschijnlijk met andere religieuze zaken bezig was." Lijsbeth, die al heel vaak het plan had opgevat om eens tegen haar Gillis uit te varen, kon het niet meer houden en begon aan een hevig betoog: "Dames ik weet niet hoe het bij u is, maar ik word nu al zoveel jaren vernederd en geslagen door mijn man, ik zit opgesloten in dat grote huis en moet erop toezien dat 'mijnheer' elke avond bezopen thuis komt en er zelfs mee opschept dat hij zich die dag met plezante meisjes had geamuseerd..."

Het was alsof er een sluisdeur was open gedraaid. Alle vrouwen deden hun beklag en kwamen met dezelfde verhalen voor de dag. Petronella, de vrouw van Livinus van ten Brucken deed er nog een schep bovenop: "Vriendinnen, ik kan u vertellen dat die zeven tirannen op dit eigenste ogenblik allemaal bij mij thuis zitten te brassen. Ik heb de hele dag met het personeel moeten koken, wijn en bier aansleuren en de grote kamer klaar zetten voor zeven man. Dat kan geen toeval zijn. Ik stel voor dat wij het er vanaf nu zelf ook eens van nemen. Kom allemaal mee want vanavond vierden wij onze bevrijding!"

De anders zo discrete en ingetogen dames hadden plots het licht gezien. Ze stapten taterend de lentenacht in, richting Ramerstraat. De volle maan stond wit te schijnen in de zwarte hemelkoepel en in de dreef geurde het naar lindebloesem. Toen ze in de buurt van ten Brucken kwamen, hoorden ze door het open venster al het gebral en het geklingel van glazen.

Petronella trok resoluut naar de stal, spande een hengst in de sjees, vulde een koffer met hesp, brood en kaas, rolde een vat wijn aan en sprong op de bok. "Komaan prinsessen, wij gaan naar het bal!"

Maria, de vrouw van Wannes De Knop, pachter op 't Gucht, giechelde dat ze een heel goed plekske wist om bal te houden. Zij stuurde Petronella langs het Driesken en de Horekensstraat naar een klein pad waar de koets nauwelijks doorkon. Even later stonden ze op een mals grasveld, omgeven door een dichte hazelarenhaag. Met wat scharrelhout werd een vuurtje gemaakt, de beker met wijn ging van mond tot mond en niemand dacht nog aan het gevreesde sermoen. Toen nam Maria haar dwarsfluit uit het koffertje. Als kostersdochter was zij door de kanunnik aangesteld om elke gebedssessie af te sluiten met een vrome serenade. Maar nu bewees ze dat ze ook die boekjes met stoute liedjes op haar repertoire had. Het duurde niet lang of de armen werden in elkaar gehaakt. De vrouwen gooiden hun lange, hinderlijke rokken in het gras en huppelden als zotte kalfjes op de tonen van de opzweepende melodieën. De maan stond daar hoog aan het firmament het vrolijk tafereel gade te slaan. "Dit moeten we elke maand doen" riep Petronella, "ik zorg wel voor spijs en drank. Mijn Livinus weet toch zelf niet hoe rijk hij is."

Een instemmend gejuich was het antwoord. Petronella leverde behoedzaam haar fezelende gezellinnen af voor hun deur. Dat ze het de volgende dag met een paar uur slapen zouden moeten stellen, kon hen geen zier schelen. Zij deden die nacht zoveel energie op dat zij er een maand lang het getreiter van hun onwetende mannen konden door verdragen.

Zo dokkerde elke maand bij volle maan de koets naar weer een geheim plekje in een of ander Strijtems gehucht. Het mag een wonder heten dat zij nooit door een of andere nieuwsgierigaard werden betrappt. Maar zeg nu zelf, wie durft er om middernacht bij volle maan langs een donker pad te lopen?

Maar op een keer gebeurde er iets onverwachts. De plaats van afspraak was die avond een bosseltje in de buurt van het Reigersveld. De zeven vriendinnen waren in een opperbeste stemming hun bijeenkomst aan het beëindigen, toen zij plots een soort gegrom hoorden. Zeven hoofden gluurden door het struikgewas naar het vreemde geluid. "Het is mijne Livinus" fluisterde Petronella.

“En ‘t is mijne Basilius” verbaasde zich Isabelle. Ze zagen het koppel langzaam naderen, de ene dronkenlap steunend op de andere, terwijl de ene onverstaanbare zatte praat uitkraamde en de andere vergeefse pogingen deed om een lied te zingen. “Die zijn hun weg kwijt” constateerde Lijsbeth, want ze zagen hoe de twee het pad naar Pamela waren ingeslagen, helemaal in de verkeerde richting dus.

“Laten we die eens onder handen nemen” stelde Maria voor. Veel moeite om de anderen te overtuigen moest ze niet doen. Met wat afgekoelde kolen van hun kampvuur maakten ze hun gezicht zwart, scharrelden enkele stokken bij mekaar, wikkelden er met wissentwijgjes wat takken rond, staken de geïmproviseerde bezem onder hun rokken en liepen als volleerde heksen krijsend en gillend naar de twee mannen toe. Elisabeth had enkele nog brandende stukken hout uit het vuur gehaald en zwaaide ermee in het rond zodat het leek alsof er een hellevuur over de weg zweefde. De twee drinkbroers waren op slag nuchter en baden de hemel om bijstand. Zij smeekten met hoge stemmetjes om hen niet te betoveren. De vrouwen genoten van het schouwspel en toen Isabelle met haar borstel de jaren opgespaarde frustratie botvierde op het hoofd van Basiel, volgden de anderen het stichtende voorbeeld. Ze mepten er op los tot de twee mannen zich kermend en jammerend met hun hoofd in de graskant hadden gerold en zich niet meer durfden te bewegen. De gelegenheidsheksen hadden alle tijd om zich stilletjes uit de voeten te maken. Toen Petronella de volgende ochtend (geveinsd) verbaasd haar man het huis zag

binnenstroompelen vroeg ze onschuldig wie hem zo deerlijk had toegetakeld. Met een gekloven lip, tastend naar de builen op zijn hoofd en schor van het huilen, kwam het er met horten en stoten uit:

“Ik kwam gisterenavond samen met mijnheer Basiel van een vergadering en ter hoogte van het Reigersveld werden we overvallen door honderd woeste heksen die donderstenen uit de lucht deden vallen. Wij hebben ons geweed gelijk echte helden. Ik heb er zeker een stuk of tien dood geslagen, maar de overmacht was te groot...”

Isabelle hoorde ongeveer tegelijkertijd het lamento van Basiel. Die klonk al strijdvaardig en sprak er al van een heilig leger op de been te brengen om hellegeesten te verjagen.

Ge kunt u voorstellen dat die twee hun verhaal de volgende dagen hebben rond gebazuind. Bij veel simpele boerenmensen sloeg de paniek toe. Er waren er meteen die dachten dat de misval van hun drachtige koe veroorzaakt was door die heksen en anderen dachten dat het overlijden van hun negentigjarige grootvader ook het werk was van die duivelse vrouwen. De angst zat er goed in. De zeven sinjeurs slaagden er zo moeiteloos in om elke avond een groep met rieken en zeisen gewapende mannen op patrouille te sturen, zonder resultaat natuurlijk.

Omdat er nu al weken de wacht werd gehouden en er niets meer gebeurde, verslapte de ijver van de nachtwacht.

De dames hadden zich intussen beraden en broedden op een stoutmoedig plan. Zij waren op onbewaakte momenten druk bezig met grote lappen zwarte stof te snijden en te naaien. Petronella verzamelde hun huisvuil en vulde zeven zwarte zakken op met stro totdat die eruit zagen als levensgrote heksen. De anderen lagen op de loer en slaagden erin om zeven zwarte poezen te vangen die ze wel gevoed gevangen hielden op hun zolderkamers. Intussen had Elisabeth met haar onnozelse gezichtje bij de kanunnik gebiecht dat ze een visioen had gehad waarin ze had gezien dat de heksen bij volle maan hun sabbat zouden houden op de hoek van de Lostraat en de Rombautsstraat. Haar verhaal was zo overtuigend dat de eerbiedwaardige man zijn zes vrienden bij mekaar riep om hen mee te delen dat hij in een visioen op de hoogte was gebracht van het nakende onheil.

Ze trommelden een hele meute burgers op om op de bewuste nacht naar de afgesproken plek te komen. Terwijl men zich daar verzamelde en nerveus wachtte op wat gebeuren zou, hadden de vrouwen alle tijd om enkele meters verderop aan het begin van de Pamelse weg hun valstrik op te stellen. Ze hadden geluk want het was een miezerige nacht en de volle maan verdween regelmatig achter een grauwe wolk.

Op de driesprong pootten zij hun zeven heksenpoppen neer en in het midden stelden zij een kooi op waarvan zij het deurtje met een touw konden bedienen. Lijsbeth had in de wapenkast van haar man buskruit gevonden en had er twee zakjes mee gevuld waaraan ze een touw had gebonden dat ze een dag in de olie had laten weken. Toen trokken ze zich achter het hoge struikgewas terug. Met het vlammetje van een olielamp werd de eerste lont aangestoken. Even nadien klonk een luide knal. De poezen in hun kooi waren zo geschrokken dat ze beginnen te krijsen als wild. Natuurlijk werd de troep heksenjagers ook opgeschrikt door de ontploffing.

"Awel" riep Gillis kwaad naar de kanunnik, "ik dacht dat ze hier aan de Romboutstraat gingen komen?". "Ja zo een visioen kan er een beetje naast zitten" verdedigde de zielenherder zich. Maar hij was eigenlijk wel blij dat er inderdaad iets stond te gebeuren en dat zijn reputatie als contactman met de hogere sferen werd bewezen.

Gillis op zijn beurt, voelde zijn militaire hart weer kloppen en maande iedereen aan om hem te volgen. Een paar minuten later kwamen ze aan de driesprong waar Lijsbeth precies op het juiste ogenblik haar tweede explosie deed losbarsten. Tegelijk trok Petronella het luik van de kooi open. Daarop kozen de opgeschrikte katten luid miauwend de vrijheid. Enkele 'dapperen' zetten het meteen op een lopen, maar Gillis sprak stormde onvervaard op de 'heksen'. Met zijn glimmende abel hakte hij het strooien hoofd af van de eerste. Zijn gevolg stortte zich op de andere exemplaren. Vanuit hun struikgewas hadden de zeven vrouwen graag nog wat zitten genieten van het schouwspel, maar ze maakten zich wijselijk langs het Reigerspad uit de voeten. De heksenjagers hadden intussen hun vermeende slachtoffers herleid tot een hoopje takken en vodden.

"Zzz zouden ze zich betoverd hebben in die katten?" vroeg Livinus zich af. "Ik denk het niet" repliceerde de kanunnik, "ik ben er zeker van dat ze hier in stukken aan onze dappere voeten liggen. Laten we ze hier onmiddellijk begraven, we hebben spaden genoeg mee." Zijn bevel werd opgevolgd. Zeven diepe kuilen werden er gegraven en de stoffelijke resten van de 'heksen' werden erin gedumpt.

Toen kwam Wannes met een idee op de proppen: "Ik heb op 't Gucht nog jonge beuken staan. Als we die boven deze putten planten, geraken die heksen er nooit meer uit". Het voorstel werd goed bevonden en zo komt het dat op die plek zeven machtige beukenbomen hebbe gestaan.

Hoelang de Strijtemse dames hun maandelijke bijeenkomsten hebben volgehouden, heeft mijn betbetovergrootmoeder niet vermeld in haar memoires, maar ik ben wel blij dat ik hier in dit schoon boekje de waarheid heb mogen vertellen over die heksenhistorie. Dat is een werk gespaard voor mijn dochter, kleindochter en achterkleindochter, die moeten zich nu gewoon maar abonneren op Rausa om op de hoogte te zijn.

Ik ben uitgepraat, alleen nog dit: ge moogt alles geloven wat ik zeg, maar... ik zou er toch maar mee oppassen.

Joanna Maria Moons (?)

De erfgoedherfst

De Open Monumentendag is traditioneel de opener van de erfgoedherfst. En die belooft alleszins heel veel moois. De Roosdaalse erfgoedliefhebber zal verwend worden met een hele reeks interessante evenementen: o.a. de jubileumweek van Erfgoed Rausa (2 tot 9 oktober, Reveil (1 november), maar maak alvast ook wat ruimte in je boekenkast want er rollen de komende maanden maar liefst vier boeiende erfgoedpublicaties van de pers.

150 jaar koninklijke fanfare De Eendracht te Borchtlombeek (zeg maar: 'Concertband Armonia')

In het voorjaar werden da 150 kaarsjes al uitgeblazen, maar op 17 oktober is het nog eens feest. In Het Koetshuis zal dan niet alleen jubelende muziek weerklinken, maar wordt ook een boek voorgesteld waarmee een glorieus stuk Borchtlombeekse en ook Roosdaalse cultuurgeschiedenis wordt vereeuwigd. Je krijgt alle informatie bij de voorzitter:

krislauwaert@hotmail.com

Reveil op 1 november

Vorig jaar vielen alle mooie plannen van Team Kattoem in het water en moesten we helaas radicaal digitaal gaan. Dit jaar proberen we het opnieuw en gaat Team Kattoem samen met het gemeentebestuur zorgen voor een mooi herdenkingsmoment voor alle Kattemse overledenen, maar ook voor alle Roosdaalse mensen die er niet meer zijn, maar zeker niet mogen worden vergeten.

De plaats en het uur van dit troostmoment staat al vast: de begraafplaats van Kattem om 17u (alles zal doorgaan in overeenstemming met de coronamaatregelen die dan van toepassing zijn).

KUNSTBOEK KATTEM

Het creatieve 'Kattoemteam' is niet alleen sterk in het organiseren van vrolijke activiteiten en sociaal buurtwerk, het borrelt daar ook van artistiek talent. Tegen het einde van het jaar mogen wij een schitterend boek verwachten met originele Kattemse kunstfoto's (zoals het voorbeeld van Jean-Pierre Vermeiren hiernaast). Deze luxe-uitgave is een gedroomd nieuwjaarsgeschenk. We houden je op de hoogte!

**Op zè Loemmeks,
zè Straaëtoems, zè
Bergloemmeks, zè
Poumels en
zè Poelks!**

**Vrijdag 8 oktober 2021,
20 uur, Schouwburg
GC Het Koetshuis**

Feestelijke voorstelling

(Met een lichtvoetige causerie door taalkundige Lode Ple-tinckx, verrassend, nooit eerder getoond beeldmateriaal, amu-sante dialectvertellingen, ple-zante dialectliedjes met Joris Ja-cobs en Geert Van Snick, een hilarische quiz die jij misschien kan winnen en nog veel meer...

De toegang is gratis! Je moet wel reserveren via info@koetshuis-roosdaal.be of 054 89 49 00.

Hier kan je ook reserveren voor die andere topvoorstelling:

DE BOURGONDIËRS

met Bart van Loo op

dinsdag 5 oktober, 20 uur

De toegangsprijs bedraagt hier € 12

